
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:13

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Utskottet föreslår vidare att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser i enlighet med vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem. Utskottet noterar att Ansvarsnämndens motivering för att göra en översyn kan fungera som grund för direktiv till en av kyrkostyrelsen tillsatt utredning för översynen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.
2. med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdrar till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 10 juni 2022 beslutat om verksamhetsberättelse för 2021. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § kyrkomötets arbetsordning följer att tillsyns- och uppdragsutskottet bland annat ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, dvs. pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Detta framgår även av kyrkoordningens 30 kap. 7 §. Ansvarsnämnden ska vidare utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval och som inte redan är vigda till biskopar.

När kyrkoordningen tillkom framhölls att ansvarsnämnden självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2ff). Någon granskning av hur ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen redovisas ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under verksamhetsåret 2021 registrerades elva nya ärenden. Två av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, tre avsåg inbjudan att lämna synpunkter på promemorior, ett avsåg ett tillsynsärende initierat av nämnden, fyra avsåg utlämnande av handlingar och ett var av administrativ karaktär (verksamhetsberättelsen). Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden samt två ärenden som registrerades under 2020. Ansvarsnämnden gör i verksamhetsberättelsen prognosen att antal ärenden under 2022 kommer att öka.

I verksamhetsberättelsen framgår vidare bland annat följande under rubriken ”Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen”. Under verksamhetsåret har hos Ansvarsnämnden aktualiserats ett antal frågor rörande nämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna som inte fullt ut synes ha analyserats i samband med tillkomsten av kyrkoordningen eller därefter i anslutning till ändringar rörande regleringen av vigningstjänsten. Dessa frågor kan enligt Ansvarsnämnden behöva en genomlysning av en av kyrkomötet initierad utredning. Ansvarsnämnden har särskilt uppmärksammat och påtalat behovet av en mer genomgripande översyn av utformningen och innehållet i vigningslöftena i kyrkohandbokens ordning för biskopsvigningen. Detta eftersom utformningen av och innebörden i vigningslöftena utgör en betydelsefull del av den prövning som Ansvarsnämnden ska utföra inom ramen för sin tillsynsuppgift. Vidare noterar Ansvarsnämnden att det vid en översyn av regleringen i kyrkoordningen kan finnas anledning att närmare överväga innebörden av bestämmelserna i 30, 31 och 32 kap. om att den som förlorat sin behörighet till vigningstjänsten kan förklaras åter behörig. Det kan bland annat enligt Ansvarsnämnden finnas anledning att närmare överväga om inte redan den nuvarande regleringen i 30 kap. 6 § innebär att Ansvarsnämndens förklaring att biskop ska vara åter behörig endast kan avse behörigheten att åter utöva uppdraget som präst inom kyrkans vigningstjänst. Detta eftersom den som vigs till biskop regelmässigt dessförinnan är prästvigd.

Ansvarsnämnden lyfter också frågan om 8 kap. 12 § kyrkoordningen bör ges följande ändrade lydelse: ”Ansvarsnämnden för biskopar bekräftar på kyrkomötets uppdrag valet genom att utfärda bevis om utnämning till biskop.” Denna ändring medför i så fall en konsekvensändring i 30 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen. Den föreslagna ordningen framstår utifrån nämndens olika uppgifter som både lämplig och riktig samt väl förenlig med bestämmelserna i 10 kap. 3 och 8 §§ kyrkoordningen.

Vidare föreslår Ansvarsnämnden att 8 kap. 26 § kyrkoordningen ges följande lydelse: ”Stiftsstyrelsen bestämmer tidpunkten för biskopsvalet efter hörande av Ansvarsnämnden för biskopar.”

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet ska inte ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed ska utskottet inte heller göra någon värdering i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Med anledning av vad Ansvarsnämnden framfört i avsnitt fem i verksamhetsberättelsen, Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, föreslår utskottet vidare att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att göra en sådan översyn. Utskottet anser att Ansvarsnämndens motivering för att göra en översyn är väl uttryckt i verksamhetsberättelsen och därför kan fungera som grund för direktiv till en av kyrkostyrelsen tillsatt utredning för översynen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Fredrik Selander, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Markus Svensson, Emma Hedlundh, Niklas Grahn, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Stefan Linderås, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjö och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.